

Rijksbouwmeester mist realiteitszin over wonen

Friso de Zeeuw,
oud-hoogleraar
Gebiedsontwik-
keling van de TU
Delft.

ARCHITECTUUR

Nederlander woont naar tevredenheid. Toch wil de rijksbouwmeester woonwijken verbouwen.

Wonen is in ons land een bastion van stabiliteit. Nederlanders zijn tevreden met hun huis en woonomgeving. De rijksbouwmeester neemt daar geen genoegen mee. Hij wil onze laatste zekerheden aantasten en onze woonwijken verbouwen. Wordt het geen tijd om het vroeger zo eerbiedwaardige instituut rijksbouwmeester zelf grondig te renoveren?

Van alle Nederlanders is 85 procent dik tevreden met hun woning. Ons land kent steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens, maar desondanks veranderen de woonvoorkeuren nauwelijks: de eengezinswoning blijft ongekend populair. Van de 65-plussers – die vaak ruim wonen – wil slechts 5 procent graag verhuizen. Dat zijn een paar uitkomsten van het grote woningonderzoek 'Woon2018' dat deze maand verscheen en dat de overheid om de drie jaar laat uitvoeren.

Uit dit onderzoek komt opnieuw het beeld naar voren van wonen als

bastion van stabiliteit en tevredenheid in een wereld waarin verandering en onzekerheid de boventoon voeren.

Opknapbeurt

De reactie van rijksbouwmeester Floris Alkemade op de onderzoeksresultaten is verbijsterend. Als bekleeder van dit eerbiedwaardige ambt en kwaliteitsbewaker van de gebouwde omgeving zou je verwachten dat hij de uitkomsten omarmt. Integendeel, hij ziet het gebrek aan verandering juist als een probleem. De woonwijken moeten op de schop, want ze zijn toe 'aan een stevige opknapbeurt'. Daarom schrijft hij, ondersteund door zijn 'atelier', bijvoorbeeld prijsvragen uit over niet bestaande problemen waarbij architecten zich kunnen uitleven.

Daar blijft het niet bij. Met het feit dat senioren niet willen verhuizen uit hun ruime woningen, heeft de rijksbouwmeester het moeilijk. Zijn pleidooi voor de ontwikkeling van meer passende woonvormen, zoals 'ouwe knarrenhofjes' met gemeenschappelijke voorzieningen, is nog wel begrijpelijk. We hebben het hier echter over marginale wijzigingen in het verhuisgedrag, tenzij men vormen van dwang zou introduceren.

De enorme nieuwbouwopgave van

Het is onmogelijk een miljoen woningen - 'de nieuwbouwopgave' - binnen het stedelijke gebied te realiseren.

een kleine miljoen woningen wil de rijksbouwmeester geheel binnen het bestaande stedelijke gebied realiseren. Iedereen met een beetje verstand van ruimtelijke planning weet dat dit fysiek onmogelijk is, nog afgezien van het negeren van de 'groene' woonvoorkeuren van grote groepen mensen.

Bouwstop

De opstelling van Alkemade staat niet op zichzelf. Zijn voorganger pleitte in 2014 voor een 'bouwstop' en zei: 'Laat de crisis nog maar vier, vijf jaar duren, laat het maar veel erger worden dan het nu is. Hij versterkte daarmee de gigantische terugval van woningbouwinvesteringen waarvan wij vandaag de dag nog steeds de wrange vruchten plukken.

Hij lijkt mij hoog tijd worden om het hele instituut rijksbouwmeester kritisch tegen het licht te houden. Als de nationale politiek en bouw- en architectuurwereld behoefte hebben aan een 'originele dwarsdenker' zonder veel maatschappelijke impact, dan is de huidige invulling van de functie een schot in de roos.

Maar zoekt men iemand die actief meedenkt bij de aanpak van urgente kwesties in de gebouwde omgeving en de daarbij behorende ontwerpopgaven? Met zo'n profiel gaat het roer radicaal om. Denk aan ontwerp- en inpassingvragen rond locaties binnen en buiten de steden waar tijdig betaalbare en duurzame woningbouw tot stand kan komen. Ook noem ik de enorme effecten van het klimaatakkoord op de ruimtelijke inrichting van ons land. Het derde alternatief behelst terugkeer naar de oorspronkelijke functie van 1806: 'leidinggevend ontwerper van rijksgebouwen'. De renovatie van het Binnenhof laat zien dat een architect daaraan zijn handen meer dan vol kan hebben.